

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ

CİNSEL TACİZİ VE SALDIRIYI ÖNLEMeye YÖNELİK POLİTİKA BELGESİ

İstanbul Bilgi Üniversitesi (bundan böyle Üniversite olarak anılacaktır) kişisel, entelektüel ve akademik gelişimi besleyecek bir üniversite ortamını sağlamak amacıyla cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği veya bir başka temelde ayrımcılığa, sömürüye ya da bir başka nedene dayanan her türlü cinsel taciz ve saldırıdan arınmış bir ortamın yaratılmasını hedefler. Amaçlanan ortamın yaratılmasında ve sürdürülmesinde üniversite mensupları da gerekli özeni göstermekle yükümlüdür. Hiyerarşik ilişkilerin hâkim olduğu kurumsal ortamlarda cinsel tacize veya saldırıya uğrayanların bunu dile getirmede yaşadıkları zorluklar nedeniyle, cinsel taciz ve saldırı çoğu zaman görünmez kılınır ve hem kişi hem de kurumsal ortam bu durumdan zarar görür. Bu doğrultuda, Üniversite cinsel taciz ve saldırının hiçbir şekilde görmezden gelinmeyeceğini garanti eder, Üniversitenin tüm mensupları da bunu bilir ve kabul ederler.

Toplumsal yaşamın her alanında karşımıza çıkan cinsiyetçilik ve cinsiyet temelinde ayrımcılık, erkek egemen yapılardan beslenen ve bu yapıları yeniden üreten eşitsizliğin, yaygın ama genellikle görünmez kalan bir yansımasıdır. Bu bağlamda cinsel taciz ve saldırı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan bir ayrımcılık ve şiddet türüdür. Daha çok kadınlara karşı gerçekleştiği açık olmakla birlikte, cinsel taciz ve saldırı erkeklere de yönelebilir veya aynı cinsten kişiler arasında da gerçekleşebilir. Ayrıca, farklı cinsel yönelimlere ve cinsiyet kimliğine sahip kişiler de (lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseks vd.) cinsel taciz ve saldırıdan etkilenebilirler.

Üniversite ortamında yaşanan cinsel taciz ve saldırı, kişilerin sadece çalışma, öğrenim ve akademik yaşamlarını değil gündelik hayatlarını, ruhsal ve bedensel sağlıklarını da olumsuz etkileyebilir ve kişilerde uzun süreli de olabilen travmatik etkilere yol açabilir. Ayrıca cinsel taciz veya saldırı, maruz kalan kişilerin çok çeşitli biçimlerde olumsuz etkilenebildiği bir hak ihlalidir ve suç teşkil eder.

Cinsel Tacizi ve Saldırımı Önlemeye Yönelik Politika Belgesi (bundan böyle Belge olarak anılacaktır), cinsel taciz ve saldırının yaşanmadığı bir akademik ve mesleki ortamın yaratılmasına yönelik ilkeleri belirleyerek, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık yaratarak ve cinsel taciz veya saldırıya maruz kalanların ya da tanık olanların kendilerini ifade edebilecekleri bir ortam oluşturarak, bireylerin cinsel taciz ve saldırı karşısında güçlenmesini ve cinsel tacizi ve saldırıyı önleyici ve caydırıcı araç ve destek mekanizmaları geliştirecek sürece katkıda bulunmayı hedefler. Ancak Belgenin amacı, kişiler arasındaki ilişkileri sıkı bir disipline sokmak, rızaya dayalı ilişkileri önlemek, belirli bir cinsel ahlakı dayatmak, ifade özgürlüğünü ve özgür tartışma ortamını engellemek, cinsel nitelikli her tür kişisel gerilim ve rahatsızlıkları resmi süreçlere dâhil etmek veya bunlara sert yaptırımlar uygulamak değildir.

Sonuç olarak, Üniversitenin cinsiyetçi kültürü ortadan kaldırmaya yönelik tavrını ve bu konudaki politikasını ifade eden bu Belge, Cinsel Tacizi ve Saldırımı Önleme Birimi Yönergesi (bundan böyle Yönerge olarak anılacaktır) ile birlikte, Cinsel Tacizi ve Saldırımı Önleme Biriminin çalışmalarına dayanak olacak tanım ve ilkeleri ortaya koyar.

AYRIMCILIK YASAĞI

Yönerge ve Belge cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, medeni veya ailevi durum, gebelik, ırk, renk, etnik köken, ulusal köken, ulusal bir azınlığa mensup olma, doğum, ikamet yeri, uyrukluuk, din, mezhep, inanç, dil, şive, aksan, dış görünüş, sağlık durumu, engellilik, yaş, eğitim durumu, sınıf, mülkiyet, ekonomik durum, sosyal veya toplumsal köken, siyasi veya felsefi görüş, statü veya başka herhangi bir temelde ayırım gözetilmeksizin uygulanır.

TANIMLAR

Cinsel taciz veya saldırı uygulayan kişi bir yabancı olabileceği gibi, eş, sevgili, arkadaş, akraba gibi yakın bir kişi ya da bir çalışma arkadaşı, öğretim elemanı, idari amir vb. de olabilir. Kişiler arasında rızaya dayalı olarak kurulan duygusal veya cinsel ilişkiler, cinsel tacizi ve saldırıyı meşru kılmaz. Bu tür ilişkiler içerisinde de kişinin rızası dışında gerçekleşen her türlü cinsel nitelikli söz, tavır ya da diğer davranış biçimleri cinsel taciz veya saldırı kapsamında değerlendirilir.

Cinsel Taciz

Fiziksel temas olmaksızın gerçekleştirilen, kişinin rızasına dayalı olmayan ve süreklilik arz etmesi gerekmeyen cinsel nitelikli söz, tavır veya diğer davranış biçimlerini içerir.

Bunlarla sınırlı olmamak kaydıyla, aşağıdaki örnekler cinsel taciz olarak değerlendirilir:

- Laf atmak, cinsel içerikli şaka yapmak veya iltifatta bulunmak ya da argo sözcükler kullanmak,
- Flört etmek için olağanın ötesinde ısrarcı davranışlarda bulunmak,
- Pornografik materyal ile rahatsız etmek, bunları göndermek veya göstermek,
- Kişiyi görüntü, ses vb. kayıtlarını rızası hilafına kullanmakla veya bu kayıtları yaymakla tehdit ederek yakınlaşmaya veya cinsel ilişkiye zorlamak,
- Kişinin cinsellik içeren davranışlarını rızası olmadan kaydetmek ve yaygınlaştırmak,
- Kişinin cinsel yaşamıyla ilgili sorular sormak veya dedikodu üretmek,
- Cinsiyete veya cinsel yönelime ya da cinsiyet kimliğine ilişkin ayrımcı söz ve eylemlerde bulunmak,
- Tehdit, şantaj ya da hakaret ve benzeri fiillerle ortaya çıkan hareketlerde bulunmak,
- Fiili takip,
- İstenmeyen bakış ve mimiklerle rahatsız etmek,
- Telefon, e-posta veya benzeri iletişim araçları kullanarak cinsel içerikli mesajlar veya talepler iletmek,
- Facebook, Twitter, Instagram, Snapchat ve benzeri sosyal ağlar dâhil elektronik ortamda, cinsel içerikli mesajlar veya talepler ileterek rahatsız etmek ya da kişinin rızası hilafına cinsel yaşamıyla ilgili görüntü, ses vb. kayıtlarını paylaşmak veya dedikodu üretmek,
- Cinsel ilişki ısrarında bulunmak.

Cinsel Saldırı

Bir kimsenin vücut dokunulmazlığının, kişinin rızasına dayalı olmayan cinsel nitelikli davranışlarla süreklilik arz etmek zorunda olmaksızın ihlal edilmesidir.

Cinsel saldırı iki biçimde ortaya çıkabilir:

- İlk şekilde, cinsel saldırı kişinin vücut dokunulmazlığının ihlali şeklinde gerçekleşir. Bu tür cinsel saldırı örnekleri arasında sarılmak, okşamak, dokunmak, makas almak, öpmek, elini tutmak, saçını okşamak sayılabilir.
- İkinci tür cinsel saldırıda ise, kişinin vücut dokunulmazlığının vücuda cinsel organ veya sair bir cisim sokulmasıyla ihlal edilmesi yani tecavüz söz konusudur.

Acil durum

Derhal işlem yapılmadığı ya da önlem alınmadığı takdirde cinsel taciz veya saldırının önlenememesi, Yönergede başvuru olarak kabul edilen kişilerin can güvenliğinin veya hak ve hürriyetlerinin korunmasının tehlikeye girmesi, bu kişilerin zarar görmesi, cinsel taciz veya saldırı eyleminin delillerinin kaybolması ihtimalinin ortaya çıktığı haller, acil durum olarak kabul edilir.

Israrlı Takip

Fiili, sözlü, yazılı olarak ya da herhangi bir iletişim aracı kullanılarak kişinin güvenliğinden endişe etmesine neden olacak şekilde kişide fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygusu yaratan ve kişiyi baskı altında tutan her türlü cinsel tutum ve davranıştır.

Misilleme

Kişinin cinsel ya da duygusal amaçlı davranış veya teklifi reddetmesi ya da cinsel tacize ya da saldırıya uğradığını düşünerek şikâyet etme yoluna gitmek istemesi veya gitmesi nedeniyle ya da kişinin tanık olduğu cinsel taciz veya saldırı olaylarıyla ilgili şikâyet etme yoluna gitmek istemesi veya gitmesinden ötürü örtülü veya açık şekilde iş ya da eğitim yaşamının intikam amacıyla zorlaştırılmasıdır.

Bunlarla sınırlı olmamak kaydıyla, aşağıdaki örnekler misilleme olarak değerlendirilir:

- Misillemeye maruz kalan kişi öğrenci ise; notunu düşürmek, görmezden gelmek, sorularını engellemek veya yanıtsız bırakmak, akademik içerikli görüşme taleplerini reddetmek, olumsuz etkilenmesine neden olabilecek söylentiler yaymak, akademik ve maddi desteklere (örneğin burs, referans mektubu vb.) erişimini zorlaştırmak veya engellemek,
- Misillemeye maruz kalan kişi çalışan ise; terfiini engellemek, görmezden gelmek, mesleki gelişimini engellemek, mesleki görüşme taleplerini reddetmek, olumsuz etkilenmesine neden olabilecek söylentiler yaymak, özlük haklarının (örneğin yıllık izin kullanımı, fazla mesai ücretleri vb.) kullanılmasında zorluk çıkartmak, iş tanımına girmeyen işleri yapmaya zorlamak,

Ödüllendirme Vaadi

Kişinin cinsel ya da duygusal amaçlı davranış veya teklifi kabulü durumunda ödül, terfi, not veya benzeri hak etmediği kazançlar elde etmesini içeren her türlü ayrıcalık vaadinde bulunulmasıdır. Kişiye, cinsel nitelikli davranış veya teklifi kabul etmesi halinde hak etmediği kazançlar sağlanacağını açık olarak veya ima yoluyla belirtmek ödüllendirme vaadidir.

Bunlarla sınırlı olmamak kaydıyla, aşağıdaki örnekler ödüllendirme vaadi olarak değerlendirilir:

- Cinsel nitelikli davranış veya teklifin yapıldığı kişi öğrenci ise; notunu yükseltmeyi, akademik veya maddi destek sağlamayı, sınav sorularını paylaşmayı vaat etmek,
- Cinsel nitelikli davranış veya teklifin yapıldığı kişi çalışan ise; terfi veya maaş artışı sağlamayı, iş yükünü hafifletmeyi, çalışma süresini kısaltmayı vaat etmek.

ARALARINDA OTORİTE İLİŞKİSİ BULUNAN KİŞİLER ARASINDA GÖNÜLLÜ CİNSEL VE/VEYA DUYGUSAL İLİŞKİLERLE İLGİLİ ETİK SORUNLAR

Üniversite mensuplarının (Yönergeye göre, Üniversitenin akademik ve idari çalışanları, alt işveren firma temsilcileri ve çalışanları, hizmet alınan tüm kişi ve işletme çalışanları ile öğrencileri bu kapsamda değerlendirilmektedir) üzerlerinde akademik, idari veya kariyer belirleyici otoriteye sahip oldukları diğer Üniversite mensupları ile duygusal ve/veya cinsel ilişkiye girmesi, rızaya dayalı bile olsa her iki taraf için de yıpratıcı riskler içerebilir. Bu tür ilişkilerin çıkar çatışması, istismar, kayırma potansiyeli taşıma olasılığı yüksek olup, bundan özgür ve liyakate dayalı çalışma ortamı zarar görebilir.

Bu tür gönüllü cinsel ve/veya duygusal ilişkilerin ortaya çıkmasında esas sorumluluk hiyerarşik sıralamada daha üst konumda olan kişinin üzerindedir. Böyle bir durumda, bu kişi öncelikli olarak böyle bir ilişkinin oluşmasında engelleyici rol üstlenmekle yükümlüdür. Böyle bir ilişkinin oluşması durumunda ise, hiyerarşik sıralamada daha üst konumda bulunan kişinin otorite ilişkisini bitirmesi beklenir. Otorite ilişkisinin bitirilmesinde öğrencinin danışmanlığını başka bir öğretim elemanına devretmek, öğrencinin sınıf değiştirmesini sağlamak gibi duruma uygun ve gerekli diğer tüm önlemler dikkate alınmalı ve uygulanmalıdır.

Bu Belge ile İstanbul Bilgi Üniversitesi, cinsel taciz ve saldırının hiçbir biçimde görmezden gelinmeyeceğini garanti eder ve bunlara maruz kaldığını veya tanık olduğunu düşünen kişileri başvuru konusunda gerekli adımları atmaya teşvik etmek, Üniversite mensuplarının cinsel taciz ve cinsel saldırı konusunda farkındalığının artması ve bu tür olayların engellenmesi konusunda çaba göstermek ve bu tür iddialar ve başvurular söz konusu olduğunda etkin bir destek ve güçlendirme mekanizması işletmek konusunda hazır ve kararlı olduğunu kamuoyuna duyurur.